

ROMERÍA DEL ROCÍO

Dronken van devotie

‘El Rocío is niet uit te leggen, je moet het beleven.’ Voor velen lijkt de Romería del Rocío in de week van Pinksteren niet meer dan een folkloristisch feest in flamencostijl met veel muziek, dans en drank. Maar er is meer. Veel meer. ‘In **Andalusië** bidden mensen zingend en dansend.’

TEKST EN FOTO'S JOLANDE SCHOTTEN

Ik kan moeilijk zeggen wat El Rocío voor mij betekent. Het is mijn baken, mijn vuurtoren, mijn roer, mijn ster om naar te kijken als ik verdwaald ben, het licht dat ik dankbaar ben omdat het me door de dagen leidt. Iemand schreef dat El Rocío een gevoel is dat in de ziel leeft, een gevoel dat moeilijk uit te leggen is.' Kino is een van de vele pelgrims die naar El Rocío zijn gekomen om de Maagd van het dorp te eren. 'Het vervult me met een gevoel van leven om vijf minuten in de kerk te zitten om naar haar te kijken, en ik zeg helemaal niets meer als ik het hek in El Rocío of Almonte grijp, alles daar vibreert. Het is niet zomaar een afbeelding. De Maagd is omgeven door een speciaal mysterie, dat ik je niet uit kan leggen.'

Geld telt niet

In El Rocío draait alles om La Virgen del Rocío, die ook wel Blanca Paloma wordt genoemd. In de week voor Pinksteren trekken meer dan honderd *hermandades* (broederschappen) met hun *simpecado* naar El Rocío. Een *simpecado* (van *sin pecado*, zonder zonde) is een soort vaandel of embleem met een afbeelding van de Maagd van Rocío die op een wagen, getrokken door paarden, muilezels of koeien en stieren, naar El Rocío wordt gebracht. De pelgrimstocht begint in de thuisplaats van een hermandad. De duur is afhankelijk van de af te leggen afstand en kan wel zeven dagen zijn. Hermandades van verder weg gelegen plaatsen beginnen hun bedevaart vanaf een startpunt dichterbij de

bestemming. Het zijn reizen vol zang en dans, waarbij de gaandeweg toenemende vermoeidheid en uitputting zorgen voor een diepere emotionele lading. De hermandad van Almonte hoeft niet van ver te komen en legt de afstand af in één dag. In de periode vlak voor en tijdens Pinksteren bezoeken naar schatting anderhalf miljoen mensen het dorp. De rest van het jaar telt El Rocío amper tweeduizend inwoners en staan de meeste huizen leeg. Alleen in de weekenden keert het leven even terug. Dan krijgen alle hermandades bij toerbeurt de gelegenheid om dichterbij de Maagd te komen en kun je in El Rocío een soort *romería* in het klein beleven, inclusief paarden, muziek en mooie uitdossingen. Verblijf tijdens de feestelijkheden voor Pinksteren

is duur. Velen kamperen daarom aan de rand van het dorp. Er is een Rocío voor de armen en een Rocío voor de rijken. Maar, zo wordt me verteld, een *rociero* hoeft geen geld, geen paard of een auto te hebben; als je een *rociero* bent dan ben je bovenal vroom. Toewijding wordt niet bepaald door geld.

Maria en de herder

Het begon hier allemaal met een herder, of misschien was het een jager, die op zijn tocht door het zuiden van Andalusië, in de provincie Huelva en vlak bij de plaats Almonte, aangehouden door het geblaf van zijn honden, in een holle boom een Mariabeeldje vond. Hij nam het beeldje mee en zette zijn tocht voort. Tijdens de siësta deed hij een dutje. Toen hij

ontwaakte bleek het beeldje verdwenen. Hij liep terug in de richting vanwaar hij gekomen was en trof het beeldje in dezelfde boom als waar hij het gevonden had. Men zag dit als een teken dat de Maagd Maria op die plek een kerk wilde laten bouwen. In deze periode was de herovering van de christenen op de Arabieren en Berbers in het zuiden in volle gang. Het was een gewoonte van de christenen om op strategische plaatsen in de heroverde gebieden afbeeldingen van Maria te verbergen, zodat zij andere christenen zou aantrekken in de hoop dat ze zich daar zouden vestigen.

Drank en drugs

Velen associëren de El Rocío met ongebreideld feesten, muziek, dans,

Toewijding
wordt niet
bepaald
door geld.
Als je een
rociero bent
dan ben
je bovenal
vroom

Kinderen worden van persoon tot persoon doorgegeven om haar mantel te kunnen aanraken. Vele huilen, maar de ouders raken ontroerd

alcohol, seks en zelfs drugs. Er wordt in overvloed gegeten en gedronken, er wordt gedanst en gezongen, maar niet per se overmatig. Er is ijdelheid: pronken met paard en kleding, zingen als de beste, opscheppen over hoe vaak men de pelgrimstocht heeft gedaan... maar waar een zeker exhibitionisme aanwezig lijkt, schuilt er in de zang ook vaak een diepe devotie. 'In Andalusië bidden mensen zingend en zelfs dansend,' zo vertelde iemand me. In tegenstelling tot andere delen van Spanje, waar religieuze toewijding vaak ingetogen plaatsvindt, vormen zang en dans hier een manier om toewijding uit te drukken. Door middel van het dansen van *sevillanas* dankt men de Maagd en aanbidt men haar. Vier keer heb ik Pinksteren in El Rocío meegemaakt en mij is geen openlijk seksueel gedrag of geweld door drank- of drugsgebruik opgevallen. Veel mensen raken dronken van devotie, dat wel. De feestelijkheden trekken niet alleen praktiserende katholieken aan maar ook niet-praktiserende, gelovigen van andere religies en niet-religieuzen.

Religieuze toewijding

Er zijn er wel die alleen voor de sfeer, het feesten en de lol komen, maar ik vermoed dat bij de meesten religieuze toewijding (ook) een grote rol speelt. Zoals bij Kino: 'Rocío is het gevoel dat ieder van ons in zich draagt. Net als de pelgrimstocht draagt ieder zijn Rocío in zijn hoofd en hart. Alleen in de kerk te zitten en La Señora tot me te laten spreken, het vervult me van licht, geloof, nederigheid en hoop. Het is een gevoel dat niet is uit te leggen, dat je dus moet ervaren. Alleen door ernaar te leven en je hart te openen kun je het begrijpen.' Enkele dagen lang nemen de *rocieros* een pauze van hun normale routine, zetten ze hun zaken, families, successen en mislukkingen aan de

kant om in contact te komen met iets 'hogers', iets eeuwig en transcendent, namelijk hun geloof. Hoewel ik om de foto's, de cultuur en de folklore naar El Rocío ben gekomen en niet om de religie moet ik toegeven dat naast de vrolijkheid en vriendschappelijkheid ook de zichtbare toewijding en devotie mij diep raken.

Voelbare adrenaline

Op de vrijdag en zaterdag voor Pinksteren zijn de presentaties van de *simpecados*. De *hermandades* trekken dan met hun versierde wagens langs de kerk, een indrukwekkende, kleurrijke en feestelijke gebeurtenis. Voor velen vindt het hoogtepunt plaats in de nacht van zondag op maandag. Zo'n honderd jonge mannen uit Almonte staan dan klaar voor de *salto de la reina* (letterlijk 'sprong over de reling'), waarmee het dragen van het beeld van de Maagd uit de kerk en door het dorp begint. Honderdduizenden mensen zijn in en vooral rond de kerk aanwezig. Er heerst collectieve nervositeit. De televisie volgt alles live. De toegang tot de kerk is beperkt en wordt officieel door de Guardia Civil geregeld, maar in werkelijkheid bepaalt Almonte wie wel en wie niet wordt toegelaten. Er is een enorm gedrang en geruzie tussen degenen die klaarstaan om over het hek te klimmen waarachter het beeld van de Maagd staat te wachten. De adrenaline is voelbaar, ouderen manen de jongeren tot geduld en kalmte. Niemand weet het precieze tijdstip. Het is een ongeschreven wet, 'de wet van Almonte', dat alleen mannen uit Almonte over het hek mogen klimmen en de Maagd in processie mogen dragen. Anderen respecteren deze 'wet', niet uit een gebrek aan toewijding aan de Maagd maar vanwege de fysieke gevolgen die ze anders zouden kunnen ondervinden. Als de *simpecado* van de Hermandad Matriz

Maria & Almonte

Alfonso X de Wijze veroverde in 1262 het gebied waarin Almonte ligt. Deze koning was zeer toegewijd aan de Maagd en het lijkt waarschijnlijk dat hij opdracht gaf tot de bouw van een heiligdom ter ere van María de las Rocinas, een naam die is ontleend aan het gebied waar de kerk werd gebouwd. Het was een van de beste jachtgebieden van de regio en het huidige Nationaal Park Doñana heeft nog steeds een zeer belangrijke rol in de verering van de Maagd van El Rocío. Al snel na de vondst kwamen er pelgrims naar El Rocío en na verloop van tijd groeide het heiligdom uit tot een centrum van communicatie, handel en cultuur. Het werd een ontmoetingspunt tussen verschillende regio's van Andalusië, waar cultuuruitwisseling een belangrijke rol speelde: de *sevillanas*, *fan-dangos* en de typische *faralaes*-jurken. In de 17^e eeuw maakte de plaats Almonte María de las Rocinas tot zijn patroonheilige en werd ze voor het eerst Virgen del Rocío genoemd. El Rocío lijkt inmiddels net als andere beroemde bedevaartsoorden, zoals Fátima en Lourdes, op een grote onderneming, met de inwoners van Almonte als belangrijkste begunstigen. Het is uitgegroeid van een verzameling huisjes tot statige, dure villa's. Maar nog steeds lijkt het dorp in eerste instantie op de set van een wildwestfilm, met brede straten van zand en langs de huizen houten balustrades om paarden aan vast te maken. Met de kerk waar de Maagd verblijft als middelpunt.

de Almonte de kerk binnengaat is dat het sein dat het klimmen kan beginnen. Onder geschreeuw en continu geduw met ellebogen begint de processie, die tot in de middag zal gaan duren.

Ingetogen terugtocht

De *salto de la reja* is een van de pijlers van de Romería del Rocío. 'Het lijkt misschien onzinnig maar als dit er niet was zou het lijken op elke andere processie. Het Almonte-volk is altijd al over het hek gesprongen. El Rocío zou niet hetzelfde worden begrepen zonder het springen over de reling,' vertelt een pelgrim. Deze eeuwenoude traditie drijft mensen die hun hele leven al komen. Er zijn er die het onzinnig vinden, omdat er mannen bij zijn die nauwelijks naar de kerk gaan. Maar het is een ordelijke chaos en het overstijgt het louter religieuze. Het springen over de reling en het dragen van de Maagd kan gezien worden als een ritueel van sociale inwijding van de Almonte-man. En het zou pas echt chaos worden als iedereen de Maagd mocht dragen. Er volgt een rondgang om de hermandades te bezoeken. De pastoor van de broederschap zit op de schouders van enkele broederschapleden zodat hij zichtbaar is. Hij reciteert 'gebeden' en de anderen juichen en schreeuwen *vivas*, 'lang leve de Maagd'. Klokken luiden en bloemblaadjes worden van de daken geworpen. Iedereen wil de praalwagen en de Maagd aanraken. Sommige ouders geven hun kinderen van persoon tot persoon door om haar mantel te kunnen aanraken. Veel kinderen huilen, maar de ouders raken ontroerd. In de namiddag vertrekken de *simpecados* en de wagens weer naar huis. Het aantal mensen dat

de *simpecado* vergezelt is veel kleiner dan op de heenweg. De terugtocht is ingetogener en deze tocht heeft inmiddels mijn voorkeur, al wil ik de opgewonden heenweg niet graag missen. 'De *rociero* leeft van Rocío tot Rocío tot de eeuwige Rocío arriveert,' zei een van de pelgrims tegen me. Het is vooral tijdens de terugtocht dat men dicht bij elkaar komt. Het is vooral tijdens de terugtocht dat ik vriendschap voor en verbondenheid met vele pelgrims ben gaan voelen. Zoals met Inma, die me uitlegt wat deze tocht voor haar betekent: 'Er zijn veel manieren om de Maagd te voelen. Voor mij is het de manier om God te bereiken. Het is de geruststellende knuffel wanneer iets in het leven te veel weegt. Het is de tederheid van haar blik naar ons, ook al zijn we slechte kinderen. Andalusië is het land van Maria. Al sinds we klein zijn wordt ons verteld dat we onze problemen in haar handen kunnen leggen omdat alle moeders problemen oplossen. De Maagd van Rocío is bovendien omgeven door vreugde, feest en prachtige landschappen die veel mensen die niet geloven uitnodigen om naar het dorp te komen. Ik denk dat je me wel begrijpt. Ik geloof dat onze bedevaart een kans is om als broers en zusters te leven en de hele tijd van elkaar te houden, niet alleen tijdens de dagen die de tocht duurt. Dat maakt La Virgen del Rocío mogelijk.' ■

